

Johannes Savolainen

LT, kliinisen allergologian professori,
keuhkosairausoppi ja kliininen
allergologia, Turun yliopisto

Erja Hyytiäinen

Siedätyshoito on IgE-välitteisen allergian spesifistä hoitoa, jota käytetään synnymukaisesti allergiseen nuhaan ja silmän allergiseen sidekalvotulehdukseen, allergiseen astmaan, pistiäisallergiaan (ampinainen ja mehiläinen) ja vaikeaan ruoka-aineallergiaan. Syksyllä 2019 julkistettiin Siedätyshoidon Käypä hoito -suosituksen päivitys.

Allergian siedätyshoidon Käypä hoito -suosituksen päivitys

Johanna Tuukkanen

Päivitetyssä suosituksessa tutkimusnäyttö hoidon tehosta ja turvallisuudesta esitetään kansainvälisen ohjeistuksen (WAO, World Allergy Organisation) mukaisesti ensimmäistä kertaa valmistekohtaisesti Suomessa myynnissä olevista valmisteista. Lehtipuiden ja heinien siitepölyallergiaan sekä pölypunkki-allergiaan on nyt käytössä kielenalussiedätysvalmisteet. Uusi päivitetty suositus toteaa ensimmäistä kertaa, että kielenalussiedätys voidaan aloittaa perusterveydenhuollossa, jos hoitavassa yksikössä on tähän halua ja riittävä perehtyneisyys. Suosituksen mukaan ruokasiedätys on edelleen kokeellista hoitoa, jolla

on mahdollista nostaa kyseisen ruoka-aineen oirekynnystä. Hoito rajautuu yliopistosairaaloihin.

Hoidon aiheet

Suomessa tavallisimmat allergisen nuhan aiheuttajat ovat lehtipuiden (erityisesti koivun), heinäkasvien (varsinkin timotein) ja pujan siitepölyt sekä kissan ja koiran epiteelit. Huonepölypunkki on yleismaailmallisesti tärkeä allergeeni, mutta Suomessa se on harvinainen. Siedätyshoitoa on syytä harkita, kun vähintään viisivuotiaalla potilaalla on oireenmukaisesta hoidosta huolimatta merkittäviä oireita aiheuttava ja elämänlaatua heikentävä IgE-välitteinen

Taulukko 1.

Sairaus, lääkitys tai muu huomioitava asia	Pistossiedätys	Kielenalussiedätys	Pistiäissiedätys
Astma (epätasapainossa)	A	A ²⁾	A
Pahanlaatuinen kasvain	A	A	S
Raskaus (aloitus)	A	A	A
Raskaus (ylläpito)	S	S	S
Hengitys- ja verenkiertoelimestön sairaudet	S	S	E
Beetasalpaajat ¹⁾	S	S	E
ACE:n estäjät	E	E	S
Aktiivinen immunologinen sairaus kuten			
• Autoimmuunisairaus	A	A	A
• HIV	S	S	S
• AIDS	A	A	A
• Immunosuppressiolääkitys	S	S	S
• Immuunipuutokset	S	S	S
Suuontelon krooninen tulehdussairaus	E	A	E
A, absoluuttinen vasta-aihe S, suhteellinen vasta-aihe E, ei vasta-aihe ¹⁾ adrenaliinin teho saattaa olla huonontunut anafylaksian hoidossa ²⁾ ei koske pölypunkkisiedätystä			

sairaus. Potilaan tai lapsella hänen huoltajansa on oltava motivoitunut hoitoon eikä hoidolle saa olla vasta-aiheita. Lehtipuallergiaa hoidetaan koivuvalmisteella ja heinäallergiaa timoteivalmisteella. Pujolle ei tällä hetkellä ole siedätysvalmistetta.

Siedätyshoitoa eläinallergeeneilla voidaan harkita, kun epäsuora altistus eläimille aiheuttaa merkittäviä oireita tai suoraa eläinallergista ei ole mahdollista välttää (työ, opaskoirat). Pistiäissiedätyksen ehdoton aihe on pistiäisen pistoa seurannut vaikea yleisreaktio. Suurikaan paikallisreaktio ei ole siedätyksen aihe. Siedätystä harkittaessa diagnoosin varmistaa ja hoidon suunnittelee allergisten sairauksien hoitoon perehtynyt lääkäri. Hän myös päättää yhdessä potilaan tai tämän huoltajan kanssa siedätyksen aloittamisesta. Aloitusikä kullakin siedätysvalmisteella määräytyy myyntiluvan tai valmisteyhteenvedon perusteella (nykyisin vähintään 5–12 vuoden ikä). Ruokasiedätystä harkitaan hoitona yli 5-vuotiaalle lap-

selle, jolla on IgE-välitteinen, merkittäviä oireita aiheuttava lehmänmaito-, kananmuna- tai maapähkinäallergia ja jolla vahinkoaltistuksen riski on suuri ja luonnollisen toleranssin kehittymisen todennäköisyys pienempi.

Hoidon vasta-aiheet

Ennen hoidon aloitusta on varmistettava, että potilaalla ei ole astmaa eikä spirometriassa ole uloshengityksen sekuntikapasiteetin (FEV₁) pysyvää pienenemää (alle 80 %, z-luku > -1,65). Totetun astman pitää olla hyvässä hoitotasapainossa koko hoidon ajan. Siedätyshoidon vasta-aiheet eritellen pistos-, kielenalus- ja pistiäissiedätyksessä on listattu oheisessa taulukossa (Taulukko 1).

Hoidon teho allergisessa nuhassa ja astmassa

WAO:n (World Allergy Organisation) antaman suosituksen mukaan tutkimusnäyttö siedätyshoidon tehosta ja turvallisuudesta tulee arvioida tuote-

kohtaisesti. Tutkimusnäyttö hoidon tehosta ja turvallisuudesta esitetään tässä Käypä hoito -suosituksen mukaisesti valmistekohtaisesti Suomessa myynnissä olevista valmisteista. Ensin esitetään tablettihoidot ja sen jälkeen pistoshoidot.

Koivukielenalustablettihoito (Itulazax®) on hyvin siedetty ja vähentää nuha-silmäoireita koivuallergiaa sairastavilla aikuisilla (A). Itulazax® voidaan aloittaa yli 18-vuotiaille ja se on rajoitetusti peruskorvattava (vaatii B-lausunnon).

Timoteikielenalussiedätyshoito (Grazax®) on tehokas, turvallinen ja hyvin siedetty allergisessa nuhassa aikuisilla (A) ja lapsilla (A). Hoidon päättymisen jälkeen hoidon teho säilyy ainakin kahden vuoden ajan. Grazax®-hoito saattaa vähentää astmaoireita ja astmalääkityksen tarvetta aikuisilla (C) ja ilmeisesti vähentää astmaoireiden kehittymistä ja astmalääkkeiden käyttöä allergista nuhaa sairastavilla lapsilla (B). Grazax® voidaan aloittaa yli viisivuotiaille.

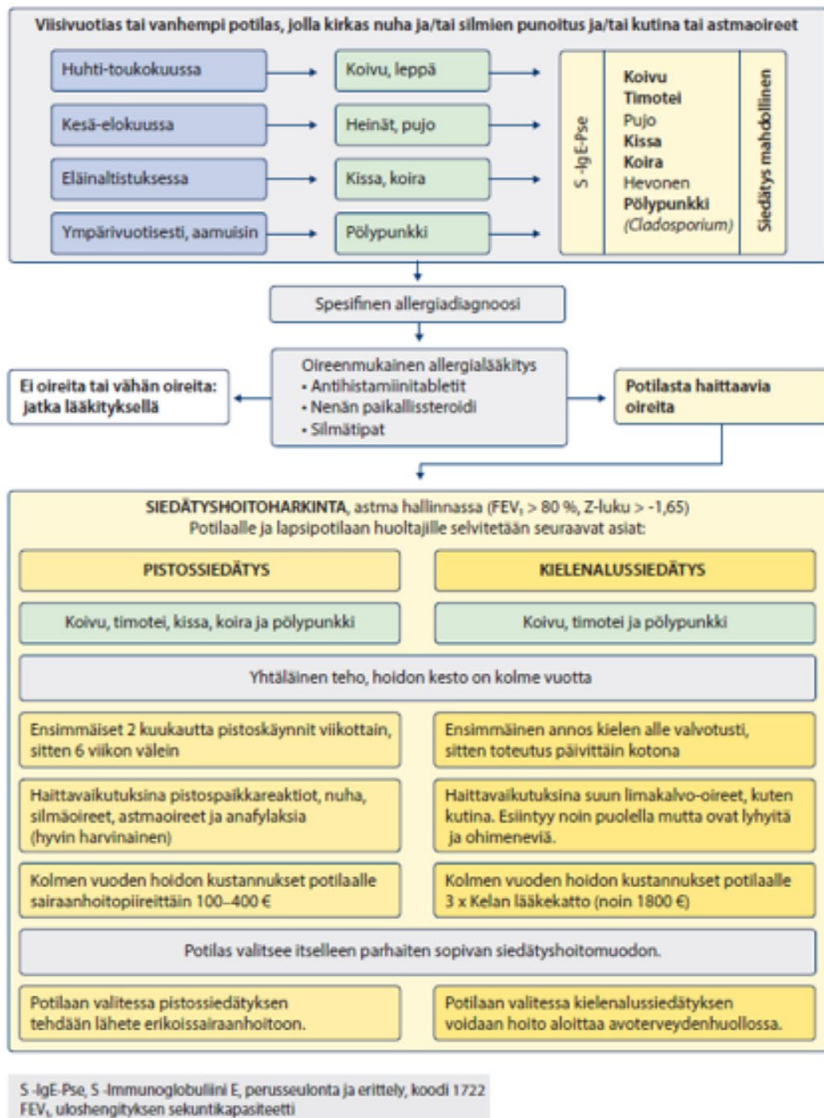
Pölypunkkielienalussiedätyshoito (Acarizax®) on tehokas, turvallinen ja hyvin siedetty allergisessa nuhassa aikuisilla (A) ja ilmeisesti myös lapsilla (B). Kielenalussiedätys pölypunkki-allergiaan liittyvässä astmassa ilmeisesti vähentää astmaoireita (B) ja saattaa vähentää astmalääkityksen tarvetta aikuisilla ja nuorilla (C). Acarizax® voidaan aloittaa allergisessa nuhassa yli 12-vuotiaille ja astmassa yli 18-vuotiaille.

Alutard® Koivu -pistosiedätyshoito vähentää oireita, ja se on hyvin siedetty allergisessa nuhassa aikuisilla (A). Koivuallergian pistossiedätyshoito saattaa vähentää allergiaan liittyviä astmaoireita ja astmalääkityksen tarvetta aikuisilla (C). Alutard® Timotei -pistosiedätyshoito vähentää oireita, ja

Taulukko 2.

Siedätyshoitoalgoritmi hoidon porrastukseen

Vuokaavio | 14.8.2019

Perustuu 14.8.2019 päivitettyyn Käypä hoito -suositukseen Siedätyshoito

© Suomalainen Lääkäriseura Duodecim
www.kaypahoito.fi

se on hyvin siedetty allergisessa nuhasa aikuisilla (A). Alutard® Pölypunkki -pistossiedätyshoito on ilmeisesti tehokas ja hyvin siedetty hoito allergisessa nuhassa aikuisilla (B). Pölypunkki-allergian pistossiedätyshoito saattaa vähentää astmalääkityksen tarvetta aikuisilla

(C) ja lapsilla ja nuorilla (C). Alutard® Kissa- ja Alutard® Koira -pistossiedätyshoitojen tehosta ja turvallisuudesta on hyvin vähän tutkimusnäyttöä. Alutard®-hoidot voidaan aloittaa yli viisivuotiaille.

Hoidon teho pistiäisallergiassa ja ruoka-aineallergiassa

Pistiäissiedätyshoito on ilmeisesti tehokasta, turvallista ja parantaa elämänlaatua anafylaksiariskin pienene-
misen myötä (B). Yli 90 % ampiaiselle ja noin 80 % mehiläiselle allergisista saa hoidosta täyden suojan. Maitosiedätys nostaa maidon oirekynnystä (desensitisaatio) päivittäisen maidon käytön aikana (A). Maitosiedätys ei ilmeisesti lisää pitkäaikaista maidonsietokykyä (B). Kanamuna- (A) ja maapähkinä-siedätys (A) nostavat kananmunan ja maapähkinän oirekynnystä päivittäisen käytön aikana.

Siedätyksen toteutus

Pistossiedätyksen annoksen nostovaihe toteutetaan aina erikoissairaanhoidossa. Pistossiedätyksen ylläpitovaihe ja kielenalussiedätyksen aloitus voidaan toteuttaa myös perusterveydenhuollossa, mikäli tähän on halua ja perehtyneisyyttä. Hoidon kesto on yleensä kolme vuotta, pistiäissiedätyksessä viisi vuotta ja ruokasiedätyksessä elinikäinen. Siedätyksen tehon ja turvallisuuden arvioimiseksi potilas käy tarvittaessa seurantakäynnillä siinä hoitopaikassa, jossa siedätys aloitettiin. Siedätys on turvallista, kun sen aihe on oikea ja toteutus asianmukaista: potilas ja perhe ovat saaneet ohjauksen, hoidon tunteva lääkäri on paikalla pistosten aikana, henkilökunta on koulutettua ja ohjeita annoksen suurentamisesta noudatetaan. Pistoksen ja ensimmäisen kielenalustabletin jälkeen odotetaan vähintään 30 minuuttia, ennen kuin potilas poistuu hoitopaikasta. Pistos- ja ruokasiedätyksen antaminen edellyttää elvytysvalmiutta. Pistiäisallergikkojen hoitoon kuuluu aina opastus uusintapistojen välttämisestä ja ensiapulääkityksestä (adrenaliini-injektori). Ruokasiedätys

on kokeellista hoitoa, ja sitä toteutetaan vain tutkimuskeskuksissa, joissa on laajaa osaamista ruoka-allergioista.

Haittavaikutukset

Siedätyksen haittavaikutuksia ei voitane ennakoida, mutta useimmilla ei ilmene haittavaikutuksia pistoshoidon ylläpitovaiheen aikana. Reaktiot ovat joko paikallisia tai yleisreaktioita, mutta anafylaktisen reaktion riski on pieni. Pölypunkkipistossiedätyksessä vakavimmat yleisreaktiot näyttävät esiintyvän 30 minuutin kuluessa. Astmaa sairastavilla haittavaikutusten määrä näyttää lisääntyvän selvästi, jos FEV₁ on alle 80 % viitearvosta. Pistäisallergian siedätyshoidossa yleisreaktioita esiintyy todennäköisesti enemmän

kuin mehiläismyrkky- kuin ampiaissiedätyksessä. Kielenalussiedätyshoito timoteitatabletilla ei aiheuta vakavia haittavaikutuksia, mutta noin puolella hoidetuista voi esiintyä paikallisoireita suun limakalvoilla. Maito-, kananmuna- ja maapähkinäsiedätyksen aikana esiintyy merkittävän paljon haittavaikutuksia.

Hoidon tehon arviointi

Hoidon tehoa arvioidaan oireiden määrän vähenemisen ja oireenmukaisen lääkityksen tarpeen vähenemisen perusteella. Hoidon tehoa ei voida arvioida laboratoriotutkimuksilla. Parhaan tehon saamiseksi hoidon tulee kestää kolme vuotta. Siedätyshoidon edistytessä on huolehdittava astman lääkehoidon

riittävydestä, kts. Astman Käypä hoito -suositus.. Jos teho häviää hoidon jälkeen, allergisiin sairauksiin perehtynyt lääkäri arvioi hoidon uusimisen tarpeen.

Oheinen algoritmi (Taulukko 2) kuvaa siedätyspotilaan tutkimukset ja hoidon perusterveydenhuollossa.

Kirjallisuutta

1. Päivystiivistelmä. Siedätyshoidon Käypä Hoito suositus. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim. 2019;135(18):1731-2.
2. <https://www.kaypahoito.fi/hoi4010>

MIETKÖ TYÖSKENTELYÄ YKSITYISSEKTORILLA?

VAIHTOEHTO AMMATINHARJOITAJANA TAI OMAN OSAKEYHTIÖN KAUTTA TYÖSKENTELYLLE

100 % suomalainen PlusTerveys Lääkärit tarjoaa **joustavan työsuhdemallin** yksityissektorilla työskentelevälle lääkärille. Meillä valitset itse missä lääkärikeskuksessa tai toimipisteessä haluat ottaa vastaan potilaita. PlusTerveys Lääkärit hoitaa **hallinnolliset asiat** puolestasi.

» OTA YHTEYTTÄ JA KYSY LISÄÄ!

llrekry@plusterveys.fi | puh. 040 131 3827
plusterveys.fi/tietoa-meista

 plusterveys
LÄÄKÄRIT